

หลักการ ปฏิบัติ

: จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย
โดย สถาบันพระปกเกล้า

บรรณาธิการ
ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

ผู้แต่ง

- * รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรี สีโรรส * ศาสตราจารย์ ดร.บรรเจิด สิงคะเนติ
- * ดร.ถวิลวดี บุรีกุล * ศาสตราจารย์ ดร.อัมพร อังรังลักษณ์
- * ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานวิภา อินทรทัต

สารบัญ

หน้า

คำนำ	
คำนิยม	
บทนำ หลักธรรมาภิบาล : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติในสังคมไทย	1
บทที่ 1 ธรรมาภิบาล: ความหมาย ประโยชน์และทิศทาง	11
ความหมายของธรรมาภิบาล	18
ทำไมจึงต้องมีธรรมาภิบาล	21
บทที่ 2 หลักสำนึกรับผิดชอบ	33
ประเภทของสำนึกรับผิดชอบ	37
กลไกของสำนึกรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐฝ่ายบริหาร	41
สำนึกรับผิดชอบต่อกับการปฏิรูประบบราชการ	47
รัฐธรรมนูญกับกลไกสำนึกรับผิดชอบต่อในประเทศไทย	52
บทบาทของภาคประชาชนกับสำนึกรับผิดชอบต่อ	57
สำนึกรับผิดชอบต่อในบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	62
ตัวอย่างการสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อที่มีภาคประชาชนเข้ามาร่วมของต่างประเทศ	67
ตัวอย่างการสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อที่ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมของไทย	72
การสร้างสำนึกรับผิดชอบต่อที่เหมาะสมจะนำมาใช้กับประเทศไทย	75
บทที่ 3 หลักนิติธรรม	81
“หลักนิติธรรม” ในฐานะ “เกณฑ์” ตรวจสอบการกระทำขององค์กรของรัฐ	84
ความหมายของ “หลักนิติธรรม” ในฐานะข้อจำกัดของการใช้อำนาจอรัฐ	84
สถานะของ “หลักนิติธรรม	88
“หลักนิติธรรม” กับ ในฐานะ “เกณฑ์” ที่ผูกพันการใช้อำนาจอรัฐ	90
ผลของการละเมิดหลักนิติธรรม	98
หลักนิติธรรมในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งของ “หลักธรรมาภิบาล”	101

	หน้า
บทที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม	105
ประชาธิปไตยใหม่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน	111
ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน	112
ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	113
การมีส่วนร่วมกับการตัดสินใจ	121
การมีส่วนร่วมกับการวางแผน	122
ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม	123
ผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders)	125
การเข้ามาเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนได้เสีย	130
การมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย	131
การพิจารณาว่าต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่	134
เทคนิคของการมีส่วนร่วม	135
รูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับกลุ่มต่างๆ	139
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	141
เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน	142
องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม	143
การมีส่วนร่วมของพลเมืองที่มีประสิทธิผล	144
ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในยุคใหม่	145
รูปแบบใหม่ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	146
การมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	153
ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน	159
บทที่ 5 หลักความโปร่งใส	167
พัฒนาการทางความคิดของความโปร่งใส	169
แนวคิดความโปร่งใสช่วงก่อนกระแสธรรมาภิบาล	170
แนวคิดความโปร่งใสช่วงกระแสธรรมาภิบาล	175
ความหมายของความโปร่งใส	182
การสร้างและการวัดความโปร่งใสในต่างประเทศ	184
การสร้างความโปร่งใสของประเทศสหรัฐอเมริกา	184

การสร้างความโปร่งใสของประเทศญี่ปุ่น	199
การสร้างความโปร่งใสของประเทศสิงคโปร์	205
การสร้างความโปร่งใสของประเทศอังกฤษ	211
การวัดความโปร่งใสโดย Transparency International	218
การวัดความโปร่งใสโดย World Justice Project	227
การสร้างและวัดความโปร่งใสในประเทศไทย	238
ความโปร่งใสกับความท้าทายใหม่ของยุคสารสนเทศ	258
หลักการความโปร่งใสสำหรับประเทศไทย	263
สรุปตัวชี้วัดความโปร่งใสของหน่วยงานภาคสาธารณสุขไทย	267
บทที่ 6 หลักความคุ้มค่า	277
หลักธรรมาภิบาลของไทยและระดับสากล	284
แนวคิด ทฤษฎี และหลักของความคุ้มค่า	296
ความหมาย คำจำกัดความ	306
องค์ประกอบและการวัดความคุ้มค่า	308
การประยุกต์หลักความคุ้มค่าในสังคมไทย	316
บทที่ 7 หลักคุณธรรม ศาสตราจารย์	321
ส่วนที่ 1 คุณธรรมและธรรมาภิบาล	325
นิยาม ความหมายของคุณธรรมและคำที่เกี่ยวข้อง	325
ความเป็นมาของคุณธรรม	329
หลักการคุณธรรม	330
ความท้าทายต่อหลักคุณธรรม	333
การพิทักษ์ระบบคุณธรรมในต่างประเทศ	334
การพิทักษ์ระบบคุณธรรมในระบบราชการไทย	340
คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ของไทย	345
ดัชนีชี้วัดคุณธรรมในภาครัฐไทย	348
ที่มาของระบบการประเมินคุณธรรม	348
ตัวชี้วัดคุณธรรมหน่วยงานภาครัฐไทย	351
ธรรมาภิบาลและรางวัลคุณธรรมของไทย	352

	หน้า
ส่วนที่ 2 จริยธรรมและธรรมาภิบาล	355
ความหมายของจริยธรรม	355
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมประชาธิปไตย	357
ความเป็นมาของจริยธรรม	362
หลักการจริยธรรม	369
จริยธรรมในระบบราชการไทย	374
พฤติกรรมที่ทำทลายและที่ส่งเสริมจริยธรรม	386
ดัชนีวัดจริยธรรม	394
สรุป	397
ดัชนีคำค้น	405
ประวัติผู้แต่งและผู้ตรวจอ่านทางวิชาการ	411